

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۴۷۰ •
نمار: ۸۸۹۲۵۴۶۷ •
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ •
تلفن اموم مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸ •
توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ •
چاپ: صمیم
تلفن: ۴۴۵۳۳۷۲۵

www.sharghdaily.ir

دوشنبه ۲۱ آذر ۱۴۰۱ • ۱۷ جمادی‌الاول ۱۴۴۴ • ۱۲ دسامبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۴۴۴ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر تهران ۱۱:۵۸ • اذان مغرب ۱۷:۱۲
اذان صبح فردا ۵:۳۵ • طلوع آفتاب ۷:۰۵

شرق روزنامه

دیالوگ روز

جرم - مسعود کیمیایی - ۱۳۸۹

رضا سرچشمه (پولاد کیمیایی): ولی از اولش تا اینجا، همش تقصیر من بود.

از اینکه ننه بابام نمی‌دونستن درس چیه، تقصیر من بود. جمع کردم برم آلمان، نشد. یه نفرو نداشتیم، تو فامیل، آشنا، محل، بهم قرض بده. تقصیر من بود! پول نداشتم کتاب بخرم؛ جایی رو تو قهوه‌خونه نخورم. برم کافه... چه می‌دونم. برم سینما. اصلش فکر کردنو یاد بگیرم. تقصیر من بود! رفعت خان! کو بزرگ‌تر و راه‌بلد؟

نون سننگ فهمیدم چه ریختیه. تافتون، بربری، لواش. همه جورشو دیدم؛ ولی خیلی گشتم ببینم نون حلال چه شکلیه. دست هیچکی ندیدم. فقط شنیدم.

اتفاق‌خوانی

علت مرگ ۲۵۰۰ رأس فک خزری چه بود؟

امین سامنی: به‌تازگی ۲۵۰۰ رأس از فک‌های خزری در سواحل داغستان روسیه تلف شده‌اند. کارشناسان معتقدند که مرگ این گونه در معرض خطر انقراض، دلالت بر وجود مشکلات پیچیده زیست‌محیطی در اکوسیستم دریای خزر دارد. به گزارش تجارت‌نیوز، خبرگزاری یورونیوز به نقل از مقامات روسیه از مرگ گروهی بیش از دوهزارو ۵۰۰ فک خزری در سواحل این کشور خبر داد.
براساس این گزارش، آمارهای اولیه از کشف تنها ۷۰۰ جسد در سواحل جنوبی روسیه حکایت داشت؛ اما با شروع تحقیقات کارشناسان مشخص شد که این تعداد تنها یک‌سوم تعداد لاشه‌های فک خزری است.

۳ عامل مرگ فک‌های دریای خزر

«آلودگی‌های صنعتی»، «مانورهای نظامی در دریای خزر» و همچنین «نایاب‌شدن ماهی کیلکا» را می‌توان ازجمله عوامل مرگ این گونه نادر نام برد؛ اما زاور کاپیزوف، رئیس حفاظت از مرکز محیط زیست دریای خزر، نظر دیگری دارد. او گفته است که مرگ این‌ تعداد فک خزری به صورت تدریجی در آذرمه امسال اتفاق افتاده؛ اما در بازدید از لاشه‌ها، هیچ نشانه‌ای از کشته‌شدن یا گرفتارشدن آنها در تورهای ماهیگیری وجود ندارد. کارشناسان وزارت شیلات روسیه نیز نتوانسته‌اند از بازرسی‌های خود، دلایلی برای این مرگ گسترده ارائه دهند؛ چراکه وجود هیچ آلایندهای در این گزارش تأیید نشده است. نکته مهم دیگر در این گزارش، تعداد بالای لاشه فک‌هاست. اگرچه در گذشته مرگ‌ومیر دسته‌جمعی فک‌ها با ارجاع به طبیعت آنها، نوعی خودکشی لقب گرفته بود؛ اما به نظر نمی‌رسد دوهزارو ۵۰۰ فک خزری به‌طور ناگهانی و بدون دلیل مرده باشند.
فراقستن به‌عنوان کشوری که طولانی‌ترین خط ساحلی دریای خزر را در حاکمیت خود دارد، در سال ۲۰۲۲ دست‌کم سه گزارش از خودکشی فک‌ها منتشر کرده؛ اما وجود تعداد بالای لاشه در این پرونده مانع شده که کارشناسان این پرونده را یک پرونده خودکشی دسته‌جمعی فک‌ها بدانند.

عامل انسانی: شکارچیان داغستان روسیه

تحقیقات روسیه نشان می‌دهد که فک‌های خزری با وجود آنکه در فهرست گونه‌های در معرض خطر انقراض قرار دارند؛ ام‌ا از قربانیان اصلی آلودگی‌های دریای خزر و شکارچیان غیرمجاز هستند. در گزارش یورونیوز به پدیده شکارچیان داغستانی اشاره شده و آمده است: متأسفانه شکارچیان داغستان در روسیه بیش از هشت هزار توله فک را در سال‌های اخیر کشته‌اند و با توجه به سوابق آنها، نقش انسانی در فاجعه فک‌های خزری را نمی‌توان نادیده گرفت. فک‌های خزری گونه مهاجر در دریای خزر به شمار می‌روند، به این معنا که عموم آنها در قالب دسته‌ها و گروه‌ها در فاصله زمانی بهار و تابستان هر سال در جنوب دریای خزر زندگی می‌کنند؛ اما هم‌زمان با شروع فصل پاییز به سواحل شمالی در رفته تا خود را برای زاد و ولد آماده کنند.

عامل محیطی: صیدبی‌رویه کیلکا

خوراک فک‌های خزری، میگو، گوبی، کیلکا و انواع ماهی دیگر دریای خزر است. فک‌های خزری به‌طورموسط دوالی سه کیلوگرم ماهی در روز مصرف می‌کنند. دراین‌میان ماهی کیلکا که در دهه‌های گذشته به‌وفور در دریای خزر یافت می‌شد، اصلی‌ترین غذای فک‌های خزری به شمار می‌رفت؛ اما در حال‌حاضر از میان سه گونه کیلکای موجود در دریای خزر، گونه «کیلکای آتجوی» که اصلی‌ترین غذای فک‌ها قلمداد می‌شد، به علت صید بی‌رویه کشورهای روسیه، جمهوری آذربایجان و ایران در حال نابودی است و این موضوع جامعه فک‌های خزری را تهدید می‌کند. براساس آمارهای مؤسسه تحقیقات شیلات روسیه، همه‌ساله حدود ۷۰ هزار تن ماهی کیلکا در دریای خزر صید می‌شود (استان کیلان ایران سال گذشته بیش از هفت‌هزارو ۵۰۰ تن ماهی کیلکا صید کرده است). این میزان صید در کنار ورود گونه مهاجمی به نام ماهی «شانه‌دار» به دریای خزر، عملاً منابع غذایی فک‌ها را از میان برده و جمعیت آنها به دلیل ناتوانی بازآوری در حال نابودی است.

عامل سیاسی: مانورهای نظامی درردیا

سومین عاملی که برای مرگ فک‌های خزری عنوان می‌شود، موضوع مانورهای نظامی متعددی است که در این دریاچه برگزار می‌شود. مدیرکل سواحل دریایی سازمان محیط زیست معتقد است که برخلاف آنچه کشورهای شمال دریای خزر عنوان می‌کنند، تلفات این تعداد رأس فک خزری عادی نیست و ناشی از اقدامات انسانی است. به گفته او، مانورهای نظامی تأثیر فراوانی روی مرگ‌ومیر فک‌ها دارد.

دریای خزر چند رأس فک خزری دارد؟

فک خزری، تنها پستاندار گوشت‌خوار دریای خزر است که نامش در فهرست «قرمز» اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت قرار دارد و به‌عنوان گونه‌ای در معرض خطر طبقه‌بندی و انقراض شناخته می‌شود. گزارش‌ها حکایت از آن دارند که تا ابتدای سال ۱۹۰۰ میلادی، دریای خزر بیش از یک میلیون فک خزری را در خود جای داده بود؛ اما اکنون این تعداد به دلیل صید بی‌رویه، تخریب زیستگاه و... به حدی کم شده که این گونه را در معرض خطر نابودی قرار داده است. در حال‌حاضر چندین و چند آمار درباره تعداد فک‌های دریای خزر وجود دارد؛ از ۲۷۰ هزار رأس تا ۷۰ هزار رأس اما نکته مهم اینجاست که کشف لاشه دوهزارو ۵۰۰ رأس فک، آن هم به صورت یکجا، نشان‌دهنده این واقعیت است که دریای خزر با تجمیم هر سه عامل مرگ‌بار مواجه شده و بعید نیست این گونه در معرض انقراض، با تهدیدات جانی بیشتری هم مواجه شود.

در قریب به ۹ هفته از آغاز اعتراضات، افراد، هنرمندان و روزنامه‌نگاران به دلایل مختلف دستگیر و بازداشت شده‌اند یا برایشان پرونده تشکیل شده است. در این میان، صنوف درصدد برآمدند تا وضعیت اعضای خود را به نحوی پیگیری کنند.

کمیته پیگیری روزنامه‌نگاران

روز پنجشنبه ۱۷ آذر اعلام شد کمیته پیگیری وضعیت روزنامه‌نگاران بازداشتی با حضور بدرالسادات مفیدی، کامبیز نوروزی، الیاس حضرتی و محمد مهاجری و مهدی رحمانیان تشکیل شد. در نخستین جلسه کمیته پیگیری وضعیت روزنامه‌نگاران بازداشتی که روز شنبه برگزار شده بود، پس از بحث و بررسی درباره وظایف، مسئولیت‌ها و نقشه راه کمیته، بدرالسادات مفیدی به‌عنوان دبیر و کامبیز نوروزی به‌عنوان سخنگوی کمیته انتخاب شدند. این کمیته همچنین از همکاران و خانواده‌هایی که علاقه‌مند به اظهار نکات یا اخبار لازم درباره خود یا عزیزانشان هستند یا آمادگی همراهی در این فرایند را دارند، خواست درخواست خود را به اکانت انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ارسال کنند. در فراخوانی که در این راستا منتشر شده است، بار دیگر درخواست شد که برای جمع‌آوری اطلاعات و پیگیری وضعیت روزنامه‌نگاران در سراسر کشور (اعم از اینکه در حال حاضر در بازداشت هستند یا با قرار وثیقه آزاد شده یا احضار شده‌اند) با کمیته «پیگیری وضعیت روزنامه‌نگاران بازداشتی» همکاری شود. این همکاری باعث تسریع و هدفمندترشدن اقدامات لازم برای پیگیری‌های (حقوقی، مادی و معنوی) وضعیت روزنامه‌نگاران و همچنین خانواده‌های آنها خواهد شد. درحال‌حاضر بیش از ۷۰ روزنامه‌نگار در سراسر کشور بازداشت شده‌اند که حدود ۳۸ نفر از آنها در زندان هستند و بقیه به قید وثیقه آزاد شده‌اند.

منتقدان تئاتر وپیگیری وضعیت هنرمندان

انجمن صنفی منتقدان، نویسندگان و پژوهشگران تئاتر با اشاره به چهار هنرمند تئاتر، سهیلا گلستانی، حمید پورآذری که روز گذشته آزاد شدند و سمیرامیس بابایی و حسین محمدی که همچنان در زندان هستند، اطلاعیه‌ای را منتشر و اعلام کرد انجمن صنفی منتقدان، نویسندگان و پژوهشگران تئاتر در دو ماه گذشته در هم‌گرایی با دیگر تشکل‌ها و صنوف هنری، از مسیر گفت‌وگو و تلاش‌های جمعی صنفی، پیگیر وضعیت همکاران محترم تئاتری و رسانه‌ای خود بوده و هست. در بخشی از بیانیه این انجمن آمده است: «مشفقانه باور داریم که صدور حکم اعدام -به هر دلیل و تحت هر عنوان- باعث تشدید چرخه خشونت در جامعه است و در این شرایط حساس، توجه به ریشه‌های وقایع و توسل به راه‌های تشفی‌بخش و مسالمت‌آمیز توصیه ماست». همچنین در بخشی از بیانیه خود اعلام کرده است: «به دلیل شرایط حاکم بر جامعه و عرصه فرهنگ و تا آزادی هنرمندان و

گزارش‌خوانی

چه کسانی نابغه می شوند

مریم مرامی[∗] مغز انسان یک سیستم شناختی پیچیده و درعین‌حال کارآمد از نظر انرژی بوده و هوش مصنوعی پیشرفته می‌شود، مهندسان به دنبال ایجاد سخت‌افزاری گرفته شده است. از طرفی شبکه‌های عصبی فناوری‌های معمولی دارای مزایایی مانند خودسازماندهی، خودآموزی، محاسبات توزیع‌شده موازی و تحمل خطا هستند، اما اندازه و مصرف انرژی آنها بالااست. همان‌طورکه هوش مصنوعی و تکنیک‌های یادگیری عمیق به‌طور چشمگیری پیشرفته می‌شوند، مهندسان به دنبال ایجاد سخت‌افزاری هستند که بتواند محاسبات آنها را به‌طور قابل اعتماد و کارآمد انجام دهد. سیستم‌های نورومورفیک، سیستم‌های زیست تقلید از سطح سخت‌افزار هستند، با همان مزیت‌های مغز زنده، به‌ویژه اندازه فشرده، قدرت کم و عملکرد قوی، که می‌تواند برای پشتیبانی از کارکرد شبکه‌های عصبی عمیق پیچیده (DNN) امیدوارکننده باشد. مغز انسان که در سیستم عصبی از میلیاردها سلول به نام نورون تشکیل شده، اطلاعات را پردازش و از طریق نورون‌ها ذخیره می‌کند. نورون‌ها توسط سیناپس‌هایی که به‌صورت موازی به هم متصل هستند با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و به شبکه اجازه می‌دهند حافظه، استدال و محاسبات را به‌طور هم‌زمان با توان کم (حدود ۲۰ وات) انجام دهد. حال آنکه یک تراشه نورومورفیک با یک مدار مقیاس بزرگ (LSI) ادغام شده و با دستگاه‌های سیناپس لایه نازک نیمه‌هادی اکسید فلزی آمورف (AOS) توسعه داده شده است. نورون‌ها، مدار دیجیتال هستند که در LSI ساخته می‌شوند و سیناپس‌ها، دستگاه‌های آنالوگ هستند که از لایه نازک AOS ساخته شده و مستقیم روی LSI یکپارچه شده‌اند. تراشه‌های نورومورفیک، فناوری امیدوارکننده‌ای برای رابط‌های کاشته‌شده مغز و ماشین هستند و هم‌اکنون پروژه‌های تحقیقاتی زیادی در حال انجام است. از مثال کاربردی آن می‌توان به راه‌حل‌هایی برای بهبود سیستم‌های پروتز بیهیایی یا رتانه‌های تحریک عصب مغز اشاره کرد. تراشه‌های نورومورفیک، کم‌مصرف و فشرده هستند و به‌طور بالقوه

روزنامه‌نگاران، فعالیت‌ها و برنامه‌های جاری در تقویم سالانه و نیز حضور خود در تمامی جشنواره‌ها و رویدادها و مجامع هنری را به حالت تعلیق درمی‌آوریم». البته خانه تئاتر پیش‌تر کمیته‌ای برای پیگیری شرایط هنرمندان بازداشتی تشکیل داده بود، اما این انجمن در بخشی از بیانیه خود نوشته است: «این انجمن، حسب وظیفه ذاتی‌اش و در همبستگی کامل با دیگر انجمن‌ها و اصناف فرهنگ و هنر، همچنان و تا حصول نتیجه، پیگیر وظایف صنفی خود در قبال اعضای ارجمندش و دیگر همکاران گرامی تئاتری و رسانه‌ای خواهد بود».

حال مردم و سینما هر دو خوب نیست

پیش از انجمن منتقدان تئاتر، انجمن منتقدان سینمایی نیز در بیانیه‌ای درباره شرایط کشور و عدم حضورشان در جشنواره‌ها اطلاع‌رسانی کرده بود. با توجه به اینکه بیش از ۴۰ سینماگر در بازداشت هستند و بیش از ۱۱۰ سینماگر دیگر نیز دچار مشکلاتی نظیر ممنوع‌الخروجی یا مسائل دیگر شده‌اند، هیئت‌مدیره انجمن منتقدان سینمایی اعلام کرد فعلا در جشنواره‌ها حضور نخواهد داشت. بعد از بیانیه انجمن منتقدان و نویسندگان سینما، جعفر گودرزی، رئیس این انجمن، درباره تصمیم گرفته‌شده به سینمادلی گفت: «شان منتقد فیلم را قلم‌زدن در سینمایی می‌دانیم که تصویر واقعی مردم و غم و شادی‌های آنها را بی‌برده بر پرده بیندازد و در ترسیم امید دچار تردید نباشد. منتقد کارش چراغ راه بودن و کنشگری است. کارش بهره‌گیری از عقلانیت است و فرایند تفکر را مد نظر قراردادن؛ و یکی از پایه‌های عقلانیت پرسشگری و روشنگری است. انسان به اندازه‌ای که پرسش و نقد می‌کند، خردمند است. اگر مسائل را به چالش نکشیم و از غریبال نقد نگذرانیم، مانعی می‌شود برای زندگی عقلاانه و دوراندیشانه. نقدیم کنشگری معیار انسان‌بودن است». او در بخش دیگری از سخنانش به نحوه برگزاری جشنواره نیز اعتراض کرد و گفت: «هرگاه درباره افراد ناکارآمد در رأس جشنواره‌ها صحبت و بحث کردیم، جواب درستی نگرفتیم. اما سوآلم این است کسی که تخصص ندارد و کار و مسئولیتی را می‌پذیرد، آیا بی‌تقوا نیست؟! ما سال‌ها نوشیم و از هر تریبونی صلاح کار گفتیم، اما ظاهرا گوش شنوایی نیست». او همچنین با اشاره به شرایط کنونی گفت: «وقتی سینماگران ما به دلیل بیان دردها و واقعیت‌ها به حاشیه رانده می‌شوند، دیگر سینما چه کارکردی خواهد داشت؟ ما به سینمایی معتقدیم که صرفا در پی سرگرمی نیست، بلکه آگاهی و روشنگری برای بهترزیستن آدم‌ها را دنبال می‌کند. سینمایی که به مردم خود احترام می‌گذارد... . وقتی حال مردم و سینما هر دو خوب نیست، برگزاری هر جشن و جشنواره‌ای انکار رنج مردم و سینماست. رسالت منتقد فقط نقدنوشتن درباره فیلم‌ها نیست، نقدکردن سینما و مناسباتش هم هست. ما به‌عنوان بخشی از خانواده بزرگ سینما نمی‌توانیم به جشنواره سینمایی برویم، درحالی‌که سینما در سوگواره حال پریشان خود و شرایط گرفتار است...».

❖ پایتخت‌نشینان از ابتدای سال تاکنون ۱۴۴ روز هوای قابل قبول، ۱۰۳۰ روز هوای ناسالم برای گروه‌های حساس، ۱۲ روز هوای ناسالم برای همه افراد و فقط ۲ روز هوای پاک را تجربه کرده‌اند. عکس: فرناز دم‌بانی / میزان

زنان

عزم جدی وجود ندارد؟

ایسنا: «رومینا ۱۴ساله از تالش، مونا یا همان غزل حیدری ۱۷ساله از اهواز و اکون معصومه ۱۳ساله از اهواز»، اینها تنها سه قربانی قتل‌های ناموسی هستند که چند وقت پیش قتلشان رسانه‌ای شده است. فاصله بین رخداد دو مورد آخر که دست بر قضا همشهری هستند، حتی به یک سال هم نرسیده است. این در حالی است که «لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت» همچنان در انتظار تصویب از سوی نمایندگان مجلس است تا شاید مردمی بر زخم کهنه سایر قربانیان در معرض خشونت باشد.

عبدالصمد خرمشاهی، حقوق‌دان و فعال حوزه حقوق زنان و کودکان، با بیان اینکه قتل اخیر نه اولین مورد از قتل‌های ناموسی است و نه آخرین مورد از این قتل‌ها خواهد بود، اظهار کرد: «سال‌هاست قتل‌های ناموسی به دست پدر، برادر و به‌طور کلی ذکور نسبی انجام می‌شود و هر بار این اتفاق به واسطه باورهای سنتی و افکار پوسیده و غلطی که پیش‌تر از سوی خانواده‌ها به افراد تزریق شده، رخ می‌دهد».

به گفته این وکیل پایه‌یک دادگستری، «مادامی که فرهنگ اصلاح نشود و نگاه این افراد تغییر نکند، هرچه قوانین را تغییر دهیم باز تأثیری نخواهد داشت. عده‌ای معتقدند عدم قصاص پدر مرتکب قتل فرزند، منجر به ارتکاب قتل ناموسی می‌شود و این در حالی است که بر فرض حتی اگر این قانون را تغییر دهیم، باز هم هیچ تأثیری نخواهد داشت. باید بیشتر بر روی این مسئله تأکید شود که چرا مسئولان و دستگاه‌های ذی‌ربط به این مقوله که معضل مهمی است، توجه لازم را ندارند؟ متولی این قضایا کیست؟ دستگاه‌های متولی تاکنون چه کرده‌اند؟».

وی افزود: «بیشتر قتل‌های ناموسی پنهان می‌ماند؛ چراکه اعضای ذکور این خانواده‌ها سنخیت فکری با مرتکب قتل دارند، با او هم‌زادپنداری می‌کنند و حتی بعضا این قتل را وظیفه می‌پندارند. بعضا تصور می‌کنند دختری که به‌اصطلاح در مسائل ناموسی قرار گرفته، باعث بی‌آبرویی خانواده شده است و پدری که فرزند را می‌کشد، «قهرمانی» است که می‌خواهد این ننگ را بر ریختن خون دختر بشوید. متأسفانه این باور در بین برخی خانواده‌ها وجود دارد و این مصیبت است. معمولاً سایر اولیای دم نیز رضایت به آزادی قاتل می‌دهند. همچنین باید به طرف دیگر قضیه نیز توجه کرد؛ اینکه پدر خانواده هم که چندین نفر را سرپرستی می‌کند، سال‌های زیادی در زندان بماند نیز مفسده دارد». خرمشاهی در عین حال به ضرورت اصلاح برخی قوانین در این حوزه نیز اشاره و تأکید کرد: «درست است ما مشکلات قانونی هم داریم و پاره‌ای از قوانین خودشان در این زمینه محل هستند، برای مثال ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی محل مناقشه است که تحت شرایطی به مرد اجازه می‌دهد در مقام مجری حکم باشد و این در حالی است که اجرای این حکم شرایط سختی دارد و اثبات این قضیه مشکل است. درخصوص قتل‌های ناموسی گرچه لازم است قوانین به تناسب زمان و مکان متحول شوند، اما مسائل قانونی بحث ثانویه است. اولویت ما باید این باشد که چرا در تمام این سال‌ها که شاهد وقوع قتل با انگیزه ناموسی بودیم، فکری به حال این معضل نشده است؟ اساساً سؤال این است که متولی این قضیه کیست؟».

به اعتقاد خرمشاهی «با قانون نمی‌شود یک مسئله فرهنگی را حل کرد. زمانی که یک قانون وضع می‌شود، باید جنبه پذیرش از سوی مردم را نیز داشته باشد و هم‌زمان این فرهنگ در مردم رشد کرده باشد تا هنگام وضع قانون آن تمکین کنند. تا زمانی‌که به نگاه و فرهنگ مردم در قبال قتل ناموس عوض نشود، هرچقدر هم که قانون تغییر کند و پیشرفته و روزآمد باشد، پیش از آن باید زمینه‌های فرهنگی و تفکر مردم جامعه رشد پیدا کرده باشد. مثال بارز آن نیز قانون حمایت از حقوق کودکان است؛ این قانون بسیار پیشرفته و به‌روز است، اما آیا از این قانون تمکین می‌شود؟ خیر، چراکه فرهنگ و قبح کودک‌آزاری هنوز در جامعه جا نیفتاده است».

خرمشاهی تأکید کرد: «البته قوانین پس از سال‌ها وضع‌شدن نباید یکسان باقی بمانند، اما پیش از تغییر قوانین فرهنگ‌سازی، تغییر نگاه و تغییر و تحول در تفکر عامه مردم شرط است. مادامی که شرایط همین‌گونه باشد، مطمئن باشید این قتل آخرین نخواهد بود. متولیان این قضیه باید در بحث تغییر نگرش و فرهنگ مردم جدیت داشته باشند».

❖ **کارشناس ارشد علوم شناختی، رسانه**